

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ МОНІТОРИНГУ ПОДАТКОВИХ РИЗИКІВ

У дослідженні визнано сутність моніторингу податкових ризиків та обґрунтовано негативних вплив податкових ризиків, що спонукає до несприятливих тенденцій соціально-економічного розвитку держави. Охарактеризовано основні складові системи моніторингу податкових ризиків та з'ясовано, що податковий контроль впливає на всі складові цієї системи. Запропоновано способи реалізації податкового контролю та наведено впроваджені підходи щодо його модернізації. Більш детально окреслено напрями реформування та удосконалення податкового контролю на рівні податкових інспекцій, що становить якісне підґрунтя для стабільного наповнення бюджету держави.

Ключові слова: моніторинг податкових ризиків, податковий контроль, податкові інспекції, Податковий кодекс України, податкові перевірки, контрольна діяльність податкових органів.

Постановка проблеми. Одним із важливіших напрямів ефективної роботи системи оподаткування є активна реалізація системи моніторингу податкових ризиків, підґрунтям якої є податковий контроль. Він покликаний забезпечити зв'язок платників податків з органами державного управління, що наділені особливими податковими правами і повноваженнями. Податковий контроль реалізовується на всіх стадіях системи моніторингу і одночасно є одним із елементів планування податкових доходів бюджету. Це зумовлено тим, що, з одного боку, він є формою реалізації контролюючих функцій податків, а з іншого – формою примусових грошових відносин.

Ризики супроводжують кожен суб'єкт господарювання на протязі всього його існування. Але, саме податкові ризики завжди були одним з найвагоміших чинників з усього переліку економічних ризиків, оскільки саме вони можуть вивести податкову систему на шлях соціально-економічного розвитку, так і спричинити її неефективність. Тому податковий контроль як функція органів податкової служби є невід'ємним елементом моніторингу податкових ризиків. Майже 60 % функцій податкових інспекцій полягають у здійсненні податкового контролю щодо своєчасності подання платниками податків податкових звітностей (декларацій і розрахунків), правильності визначення об'єктів оподаткування, обчислення й сплати податків. Актуальність організації податкового контролю сьогодні набуває нових граней

як необхідної умови існування ефективної податкової системи України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Загальні проблеми визначення ролі та ефективної організації податкового контролю знайшли своє відображення у працях вітчизняних вчених – П. К. Бечко [3, с. 23], Ю. Б. Іванов [8, с. 42], М. В. Кізло [10, с. 203], Н. Маринів [12, с. 47], Т. М. Рева [15, с. 50]. Питанням вдосконалення податкового контролю значну увагу приділяли такі вітчизняні вчені, як В. А. Онищенко [14, с. 79], Д. Ю. Мельник [13, с. 78] та інші. Аналіз останніх публікацій свідчить про доцільність дослідження впливу податкових ризиків на соціально-економічний розвиток держави, тому актуальності формування та реалізації системи моніторингу податкових ризиків приділяли увагу такі фахівці, як О. М. Десятнюк [7, с. 44], Т. В. Калінеску [9, с. 74], В. В. Вітлінський [4, с. 135], О. Д. Вовчак [5, с. 41].

Метою статті є дослідження ролі та місця податкового контролю у системі моніторингу податкових ризиків, визначення особливостей його організації, а також напрямків вдосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інтеграція України в європейське політичне та економічне співтовариство передбачає реформування суспільних інституцій, зокрема, податкової системи. Тому податкова служба повинна бути органом, що динамічно розвивається і перебудовується у відповідності до вимог часу. Найбільш значущим підґрунтям цього є система моніторингу податкових ризиків,

яка покликана забезпечити дотримання балансу інтересів держави і осіб, що виконують податкові зобов'язання.

Згідно з наказом Державної податкової адміністрації України податковий ризик [2], трактується як вірогідність порушення податкового законодавства в результаті чого можливі, втрати бюджету. Поняття «податковий ризик» [14, с. 226] стосується як платників податку, так його отримувачів (держави, муніципалітетів та інших органів місцевого самоврядування). Разом із тим управління й адміністрування податкових ризиків сприяють удосконаленню планування і прогнозуванню податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів (державного, регіонального й місцевого) у розрізі окремих податків, за регіонами, видами економічної діяльності, муніципалітетами. Тому доцільним є формування системи моніторингу податкових ризиків.

Моніторинг має цілий ряд ознак наукового дослідження. Науковці визначають моніторинг як дослідження [7, с. 132] – це засіб виробництва нового знання. Основні компоненти дослідження: постановка зав-

дання; попередній аналіз наявної інформації: умов і методів вирішення завдань; формування вихідних гіпотез, теоретичний аналіз гіпотез; планування й організація отриманих даних; перевірка вихідних гіпотез на основі отриманих даних; остаточне формулювання даних і законів; одержання пояснень і наукових прогнозів.

Моніторинг податкових ризиків спрямований на впорядкування і поновлення інформації про податкові ризики контроль за дотриманням платниками податків податкового законодавства, підвищення ефективності роботи підрозділів податкового аудиту, раціональне використання наявних фінансових і трудових ресурсів органів податкової служби [9, с. 35].

Система [3, с. 101] – це набір взаємопов'язаних і взаємозв'язаних частин, складених у такому порядку, що дозволяє відтворити ціле. Унікальною характеристикою при розгляді систем є внутрішні відносини між частинами. Система моніторингу податкових ризиків представлена на рис. 1.

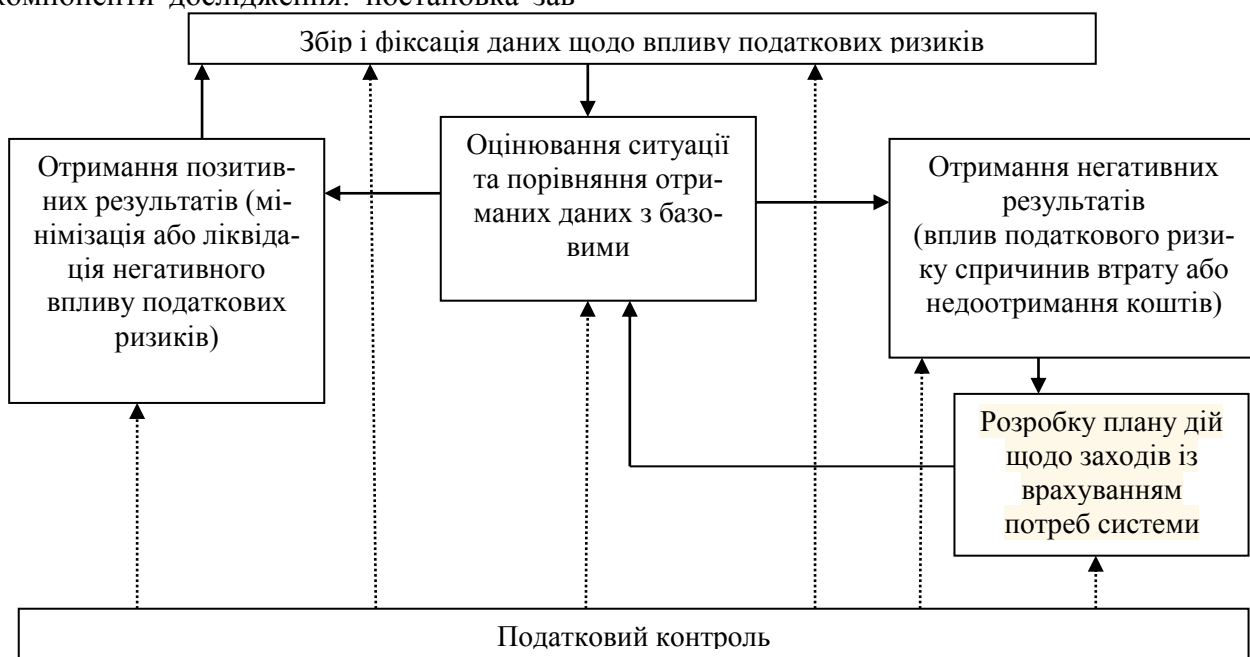

Рис. 1. Система моніторингу податкових ризиків

Акцентом функціонування такої системи має стати постійне спостереження та контроль за фінансово-господарською діяльністю платників податків, їх податковими зобов'язаннями.

Таким чином, із рис. 1. видно, що податковий контроль реалізовує свої функції в кожній складовій запропонованій системі. Як відомо, податковий контроль – це діяльність посадових осіб органів податкової служби щодо спостереження за відпо-

відністю процесу організації оподаткування, обліку об'єктів оподаткування, методи обчислення й сплати податків і податкових платежів за чинними нормативно-законодавчими актами сфери оподаткування, виявлення відхилень, допущених у ході виконання норм податкового законодавства та визначення впливу наслідків порушень на податкові зобов'язання.

Податковий контроль можна розглядати у двох аспектах [14, с. 203]: як функцію або елемент державного управління економікою і як особливу діяльність із дотримання податкового законодавства. Обидва аспекти податкового контролю перебувають у нерозривній єдності й безперервному розвитку і вдосконаленні. Якість податкового контролю, що включає рівень, повноту, достатність, порядок виконання податковими інспекторами як суб'єктами контролю роботи із забезпечення його цілей, реалізації окремих процедур, є досить важливою умовою ефективності системи моніторингу податкових ризиків. Для цього першочергового вирішення потребують питання оптимізації процедур податкового контролю, підвищення якості проведення податкових перевірок та забезпечення контролю за роботою податкових інспекторів.

В главі 107 Податкового Кодексу [1] зроблено спробу прописати процедурні питання щодо виконання податковими органами контрольних функцій. Але, при визначенні взаємовідносин між сторонами у процесі здійснення податкового контролю більш-менш чітко прописані права податкових органів та обов'язки платників податків і не згадується про обов'язки податкових органів та права платників податків, хоча податкові ризики притаманні, як вже відзначалося, і державі, і платникам податків. Норми проекту Податкового кодексу [1] фактично представляють собою систематизоване законодавство щодо податкового контролю.

У Податковому кодексі зберігається існуюча класифікація податкових перевірок, як основної складової податкового контролю, яка не відображає змісту останніх і призводить до появи нових термінів (таких як, документальна перевірка, оперативна, зустрічна тощо). Запропонована в

Податкового Кодексу концепція правового регулювання податкового контролю, яка побудована на запровадженні єдиних уніфікованих правил для всіх напрямів контрольної діяльності податкових органів, не дозволяє уникнути існуючих суперечностей у взаємовідносинах податківців та платників податків під час проведення контролю та гарантувати свободу підприємницької діяльності. Отже, різна природа напрямів контрольної діяльності податкових органів потребує і окремого правового регулювання.

Вихідною базою системи моніторингу податкових ризиків є інформація про платників податків, тому при формуванні інформаційної бази необхідно враховувати певні тенденції економічного розвитку, які склалися в Україні, а саме те, що тіньовий капітал обслуговує насамперед сферу обігу, торговельну, посередницьку і кредитно-банківську діяльність, де є можливість отримувати і легалізувати «брудні» гроші. Особливу увагу потрібно приділяти відбору об'єктів податкового контролю в галузевому та регіональному розрізах.

З метою вдосконалення системи обслуговування платників податків в Україні на основі сучасних інформаційних та комунікаційних мереж створено Інформаційно-довідковий центр державної податкової служби, автоматизовані системи якого дозволять обробляти велику кількість звернень, що надходять з різних джерел - телефоном, факсом, поштою, Internet.

Акредитований центр сертифікації ключів Інформаційно-довідкового департаменту Міндоходів (АЦСК ІДД Міндоходів) надає послуги електронного цифрового підпису (ЕЦП) органам державної влади, органам місцевого самоврядування, підприємствам, установам та організаціям всіх форм власності, іншим суб'єктами господарської діяльності та фізичним особам, з можливістю безоплатної видачі посиленних сертифікатів відкритих ключів.

Під послугами ЕЦП слід розуміти реєстрацію заявників, надання у користування надійних засобів ЕЦП, допомогу при генерації відкритих та особистих ключів, обслуговування посиленних сертифікатів ключів заявників (сертифікацію відкритих

ключів заявників, розповсюдження та зберігання посилених сертифікатів ключів, управління статусом посилених сертифікатів ключів та розповсюдження інформації про статус сертифікатів ключів), надання послуги фіксування часу, консультативні послуги за зверненнями платників податків.

Сферою використання посилених сертифікатів АЦСК ІДД Міндоходів є організація електронного документообігу з використанням ЕЦП.

Таким чином, запроваджений сучасний багатофункціональний АЦСК ІДД Міндоходів на рівні світових та європейських стандартів дасть можливість:

забезпечити платників податків високим рівнем податкових послуг;

поліпшити якість дотримання податкових вимог податкового законодавства;

забезпечити повну обізнаність щодо можливих змін в податковому законодавстві;

ліквідувати практику неоднозначного трактування податкового законодавства;

забезпечити значне зниження адміністративних витрат.

Метою податкового контролю як підґрунтя моніторингу податкових ризиків є забезпечення дотримання всіма суб'єктами господарювання Податкового кодексу України. Наповненість податкового контролю зводиться до того, що він здійснюється в сфері оподаткування відносно спеціального об'єкта (централізованих і децентралізованих фондів), включає в себе контролюючу функцію за дотриманням податкової дисципліни, характеризується чіткою цілеспрямованістю та пов'язаний з усіма видами матеріальних цінностей. Тому особливістю реалізації податкового контролю є безпосередній вплив на нього криміногенної ситуації та прояв злочинності в Україні.

Значно збільшилася кількість протиправних посягань у паливно-енергетичному комплексі, кредитно-фінансовій, зовнішньоекономічній та інших галузях національної економіки, що загострило ситуацію з шахрайством в сфері оподаткування.

Складною залишається ситуація у сфері обчислення і сплати податків. Це викликано, зокрема, тим, що ухилення від сплати податків і інші правопорушення у сфері оподаткування в даний час є одним з основних каналів незаконного збагачення, а постійне збільшення кількості зареєстрованих підприємств, їх реорганізація не дозволяють податковим органам здійснювати дієвий контроль за результатами їхньої фінансово-господарської діяльності, обчисленням та сплатою податків, зборів і інших обов'язкових платежів (далі - податків).

Отже, удосконалювання організації податкового контролю буде сприяти швидкому виявленню і відповідному реагуванню на негативні податкові ризики в сфері вчинення та приховування злочинів у сфері оподаткування. Особливість та вагомість ролі податкового контролю в системі моніторингу податкових ризиків визначається тим, що податковий контроль повинен не лише забезпечувати фіксацію правопорушень у сфері податкового законодавства, але й запобігати проявам негативних факторів у майбутньому. Але податковий контроль має за мету не тільки вияв існуючих недоліків, а їх попередження. Для цього проводяться різні профілактичні заходи, які спрямовані на попередження порушень в сфері нарахування та сплати податкових платежів.

Таким чином, основні завдання податкового контролю в системі моніторингу податкових ризиків (рис. 2) дозволять вивести рівень наповнення бюджету податковими надходженнями на рівень задоволення соціально-економічних потреб суспільства.

Проте не варто зосереджуватися лише на певному конкретному методі чи процедурі податкового контролю й абстрагуватися від інших, бо для ефективного функціонування системи моніторингу податкових ризиків в Україні надзвичайно велике значення має використання усієї сукупності видів, форм і методів податкового контролю.

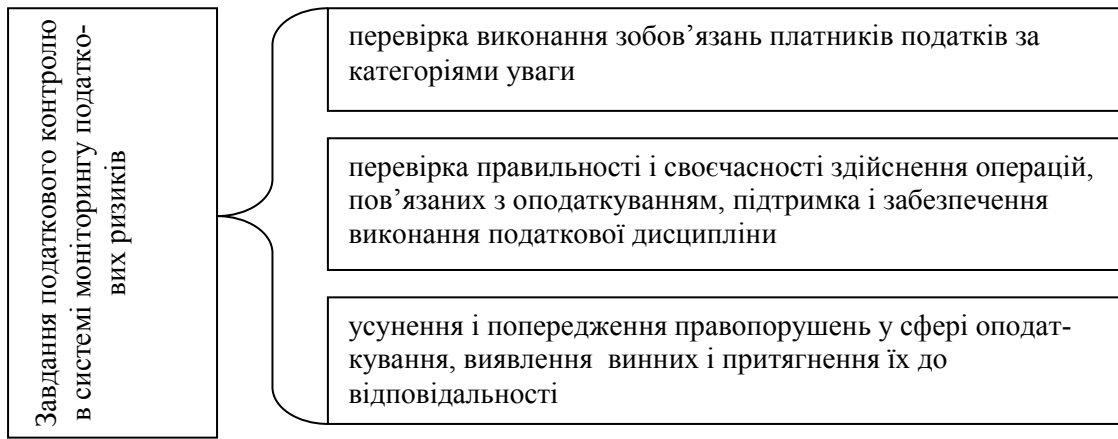

Рис. 2. Завдання податкового контролю в системі моніторингу податкових ризиків

Реформування податкової системи, а отже й системи моніторингу податкових ризиків, зокрема організації податкового контролю, має базуватися на принципі фіскальної достатності, тобто формуванні дохідної частини бюджету на рівні, достатньому для здійснення державних функцій, а також на засадах забезпечення обов'язковості й рівнонавантаженості у сплаті податків; недопущення проявів дискримінації щодо окремих платників або категорій платників податків, а також відносно оподаткування товарів вітчизняного чи іноземного походження.

Але, для забезпечення постійного розвитку системи моніторингу податкових ризиків, яка чітко реалізує державну податкову політику та програму Уряду України, необхідно: перейти від суто фіскального принципу до принципу податкового партнерства; забезпечити несуперечливість дії податкового і мотиваційного механізму в реальному секторі економіки; диференціювати податки для стимулювання інноваційних процесів.

Ефективність податкового контролю характеризується [10, с. 204] рівнем мобілізації в бюджетну систему податкових надходжень та інших обов'язкових платежів; повнотою обліку платників податків та оподаткування; якістю податкових перевірок, зниженням числа судового розгляду та розгляд скарг платників податків до дій суб'єктів податкового контролю; скороченням часу на контакти із податків.

Особлива роль моніторингу податкових ризиків на базі податкового контролю полягає також у необхідності стабілізації фінансової систем, стійкого надходження бюджетних доходів, дотримання податкової дисципліни як умови якісного виконання

зобов'язань перед державою фізичними і юридичних осіб.

Реформування податкового контролю в умовах податкових інспекцій повинно в першу чергу спрямовуватися на зниження негативного впливу податкових ризиків щодо платників податків, а саме:

зменшення податкового тиску за рахунок розширення бази оподаткування, зниження ставок, виведення з «тіньового» обігу оподаткування капіталів;

зменшення кількості перевірок та підвищення їх якості шляхом більш ефективного відбору підприємств для перевірок (посиленний контроль має здійснюватися за недисциплінованими підприємствами та підприємствами з більш ризиком ухилення від сплати податків);

запровадження податкових компромісів з використанням механізмів розстрочення чи відстрочення, договірних податкових кредитів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, необхідно визначити, що без ефективно організованого податкового контролю система моніторингу податкових ризиків не буде дієвою. Доречним буде визначити такі напрями удосконалення податкового контролю:

- проведення аналізу випрацюваних форм і методів індивідуального податкового супроводження крупних платників податків;

- підготовка методичних рекомендацій по взаємодії між підрозділами і відділами при податковому супроводі крупних платників податків;

- розробка методичних рекомендацій по взаємодії між підрозділами і відділами при податковому супроводі крупних платни-

ків податків, розташованих в різних містах і інших населених пунктах регіону;

- розглядання питань, пов'язаних з залученням і оплатою праці спеціалістів, які розбираються в технологічних процесах виробництва відповідних видів продукції підприємств, які знаходяться на обліку в спеціалізованих установах;

- розробка програмного забезпечення, необхідного для підбору і аналізу інформації по крупним платникам податку;

- реалізація на практиці можливості здійснення процедури банкрутства за наявності стійкої заборгованості з податків;

- удосконалення законодавства, яке орієнтоване на розвиток регулюючої функції, спрощення, стабільність і передбачуваність податкового законодавства, введення обов'язкової перевірки ефективності запропонованих законів за допомогою імітаційної моделі;

- розроблення механізму можливої оплати податків за рахунок коштів, отриманих від продажу акцій підприємств-боржників, включаючи випуск і продаж нових акцій.

Результатом податкового контролю можуть бути: нарахування штрафів, пені звернення суми недоїмки на майно платника податків або його дебіторів; порушення процедури банкрутства та санації підприємства.

Виконання вищевикладених заходів дозволить забезпечити більш ефективну роботу податкового контролю, а отже, збільшити рівень надходжень податків та інших платежів до бюджетів усіх рівнів при максимальному зниженні негативного впливу податкових ризиків.

Література

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI.
2. Наказ ДПА України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розподілу платників податків за категоріями уваги» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [ttp:// search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GDPI7866.html](http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GDPI7866.html)
3. Бечко П. К. Податковий менеджмент [Текст]: Навч. посіб. / П.К. Бечко, Н.В. Лиса. – К.: Центр навч. л-ри, 2009. – 288 с.
4. Вітлінський В. В. Джерела і види податкових ризиків їх взаємозв'язок / В. В. Вітлінський, О. М. Тимченко // Фінанси України. – 2007. – №3 – С. 132 – 139.

5. Вовчак О. Д. Податкові ризики у системі управління економічною безпекою / О. Д. Вовчак // Фінанси України. – 2008. – №11. – С. 41 – 47.

6. Гой В. До питання про організацію окремих видів контролю за діяльністю великих платників податків/ Гой В. // Підприємство, господарство і право. – 2010 - № 1 - С. 57-62.

7. Десятнюк О. М. Моніторинг податкових ризиків: теорія та практика : монографія / О. М. Десятнюк. – Т.: ТНЕУ, 2009. – 312 с.

8. Іванов Ю.Б. Податкова система [Текст]: Навч. посіб. / Ю.Б.Іванов, А.І. Крисоватий, О.М. Десятнюк. – К.: Атіка, 2010. – 920 с.

9. Калінеску Т. В. Моніторинг податкових ризиків / Т. В. Калінеску, Ю. А. Романовська, В. С. Альошкін. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2009. – 240с.

10. Кізло М.В. Система податкового контролю сутність та структура [Текст] / М.В. Кізло, Р.В. Росоха // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.9. – с. 203- 208

11. Кучерявенко М. Правове регулювання податкового контролю // Вісник Академії правових наук України / Кучерявенко М. – 2009. - № 2 (29). – С.107-113.

12. Маринів Н. Проблемні аспекти визначення поняття податкового контролю в Україні [Текст] / Н. Маринів // Право України. – 2009. – № 4. – С. 46-53.

13. Мельник Д. Ю. Налоговый менеджмент/ Мельник Д. Ю. / М.: Финансы и статистика, 2010. – 352 с.

14. Онищенко В. А. Податковий контроль (основи організації) /В. А. Онищенко – К.: 2010. – 420 с.

15. Рева Т.М. Податковий менеджмент [Текст]: Навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. та доп./ Т.М. Рева – Київ: Центр навч. л-ри, 2010 – 304 с.

16. Скворцов Н. Н. Всё о налогах в Украине / Н. Н. Скворцов. – К.: КОНКОРД. 2009. – 328 с.

References

1. Podatkoviy kodeks Ukraini vid 02.12.2010 № 2755-VI.
2. Nakaz DPA Ukraini «Pro zatverdzhennya Metodichnih rekomendatsiy schodo poryadku rozpodilu platnikov podatkov za kategoriyami uvagi» [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: [ttp:// search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GDPI7866.html](http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GDPI7866.html)

3. Bechko P. K. Podatkoviy menedzhment [Tekst]: Navch. posib. / P.K. Bechko, N.V. Lisa. – K.: Tsentr navch. l-ri, 2009. – 288 s.
4. Vitlinskiy V. V. Dzherela i vidi podatkovih rizikiv yih vzaemozv'yazok / V. V. Vitlinskiy, O. M. Timchenko // FInansi UkraYini. – 2007. – #3 – S. 132 – 139.
5. Vovchak O. D. Podatkovi riziki u sistemi upravlinnya ekonomichnoyu bezpekoyu / O. D. Vovchak // FInansi UkraYini. – 2008. – № 11. – S. 41 – 47.
6. Goy V. Do pitannya pro organizatsiyu okremih vidiv kontrolyu za diyalnistyu velikih platnikiv podatkov/ Goy V. //Pidpriemnitstvo, gospodarstvo i pravo. – 2010 - № 1- S. 57-62.
7. Desyatnyuk O. M. Monitoring podatkovih rizikiv: teoriya ta praktika: monografiya / O. M. Desyatnyuk. – T.: TNEU, 2009. – 312 s.
8. Ivanov Y.B. Podatkova sistema [Tekst]: Navch. posib. / Yu.B.Ivanov, A.I. Krisovatiy, O.M. Desyatnyuk. – K.: AtIka, 2010. – 920 s.
9. Kalinesku T. V. Monitoring podatkovih rizikiv / T. V. Kalinesku, Y. A. Romanovska, V. S. Aloshkin. – Lugansk: Vid-vo SNU Im. V. Dalya, 2009. – 240s.
10. Kizlo M.V. Sistema podatkovogo kontrolyu sutnist ta struktura [Tekst] / M.V. Kizlo, R.V. Rosoha // Naukoviy visnik NLTU UkraYini. – 2011. – Vip. 21.9. – s. 203- 208
11. Kucheryavenko M. Pravove reguluvannya podatkovogo kontrolyu // Visnik Akademiy pravovih nauk Ukrayini / Kucheryavenko M. – 2009. - № 2 (29). – S.107-113.
12. Mariniv N. Problemni aspekti viznachennya ponyattya podatkovogo kontrolyu v UkraYini [Tekst] / N. Mariniv // Pravo UkraYini. – 2009. – № 4. – S. 46-53.
13. Melnik D. Yu. Nalogoviy menedzhment/ Melnik D. Yu. / M.: Finansyi i statistika, 2010. – 352 s.
14. Onischenko V. A. Podatkoviy kontrol (osnovi organizatsiyi) /V. A. Onischenko – K.: 2010. – 420 s.
15. Reva T.M. Podatkoviy menedzhment [Tekst]: Navch. posib. vid. 2-ge, pererob. ta dop./ T.M. Reva – Kiyiv: Tsentr navch. l-ri, 2010 – 304 s.
16. Skvortsov N. N. VsYo o nalogah v Ukraine / N. N. Skvortsov. – K.: KONKORD. 2009. – 328 s.

Романовская Ю. А., Варламова Л. С.

Налоговый контроль как действующий инструмент мониторинга налоговых рисков

В исследовании определена сущность мониторинга налоговых рисков и обосновано негативное влияние налоговых рисков, которое ведет к неблагоприятным тенденциям социально-экономического развития государства. Охарактеризованы основные составляющие системы мониторинга налоговых рисков и доведено, что налоговый контроль влияет на все составляющие этой системы. Предложены способы реализации налогового контроля и исследованы действующие подходы к его модернизации. Более подробно очерчены направления реформирования и совершенствования налогового контроля на уровне налоговых инспекций, что является основной составляющей качественного задела для стабильного наполнения бюджета государства.

Ключевые слова: мониторинг налоговых рисков, налоговый контроль, налоговые инспекции, Налоговый кодекс Украины, налоговые проверки, контрольная деятельность налоговых органов.

Romanovskaya Y., Varlamova L.

Tax control as an effective tool for monitoring fiscal risks

The study considered the essence of monitoring fiscal risks and grounded the negative impact of tax risks, which leads to adverse trends in socio-economic development. The basic components of monitorin tax risks and found that the tax control affects all components of the system. The ways of tax control and are implemented approaches to its modernization. More specifically outlines areas of reform and improvement of tax control at tax offices, which is the basis for stable quality filling state.

Keywords: monitoring tax risk, tax control, tax offices, the Tax Code of Ukraine, tax audits, monitoring activities of tax authorities.

Рецензент: Заблодська І. В. – доктор економічних наук, професор, Директор Луганської філії Інституту економіко-правових досліджень Національної академії наук України, м. Луганськ, Україна.

Reviewer: Zablodskaya I. – Professor, Ph.D. of Economics, Director of the Institute of economic and legal research Lugansk branch National academy sciences of Ukraine, Luhansk, Ukraine.

e-mail: zablodin@yandex.ru

Стаття подана 06.06.2013 р.

